

**Володимир Мономах
(1053 - 1125) . Великий князь
київський, полководець,
законотворець, письменник**

Володимир Всеволодович, відомий як Володимир Мономах (давньорус. Володимеръ Всеволодовичъ; 1053 – 19 травня 1125) –

руський князь із династії Рюриковичів. Великий князь київський (1113-1125), князь чернігівський (1076–1077, 1078–1094) і переяславський (1094–1113). Син князя Всеволода Ярославича і візантійської княжни Марії (за іншими даними – Анни) з роду Мономахів. Засновник князівської гілки Мономаховичів. Організатор успішних походів проти половців. Учасник Любецького (1097) і Витичівського з'їздів (1100). Розширив руське законодавство, додавши до нього свій «Статут» (бл. 1113). Автор дидактичної праці «Повчання» (бл. 1109).

Володимир Всеволодович був за життя батька князем у Смоленську й Чернігові, часто заступав його у боротьбі з половцями, виконував дипломатичні місії. Після смерті матері (1067) покинув батьківський дім і став князем ростовським.

Наприкінці XI століття укріпився на князюванні в Переяславі. Переяславське князівство найбільше потерпало від нападів половців, і тому Володимир Мономах особливо прагнув припинення князівських міжусобиць та об'єднання сил для боротьби проти нападників. Здобув популярність організацією спільних успішних походів князів 1103 і 1111 роках проти половців.

Під час київського повстання 1113 року боярська верхівка запросила Володимира Мономаха на князювання до Києва. Придушивши повстання, Володимир Мономах, проте, змушений був піти на поступки народним масам, видавши закон, за яким зменшив рези (відсотки) за позички і тимчасово трохи полегшив становище закупів, скасував холопство за борги (у розширеній редакції «Руської правди» ці постанови відомі під назвою Статут Володимира Мономаха).

Ініціатор Любецького з'їзду 1097 року, де була проведена радикальна реформа порядку спадкоємства (прийнято засаду прямого родового успадкування замість складної системи сеньйорату та зміни уділів) та Витичівського з'їзду 1100 року. Відновив великокнязівську владу на більшій частині давньоруських земель і тимчасово затримав процес остаточного роздроблення Давньоруської держави. За межами його володінь

залишилися тільки Галицька і Чернігово-Сіверська землі та Полоцьк. Володимир Мономах мав своїх посадників і в містах по Дунаю.

Близько 1070 року одружився з Гітою, дочкою англійського короля Гарольда II, який загинув у битві з норманами при Гастінґсі (14 жовтня 1066). Гіта була вивезена близькими у Швецію, а звідти потрапила на Русь. Вона померла 7 травня 1107 року у Смоленську. 1107 року Володимир Мономах одружився з дочкою половецького хана Аепи.

Володимир Мономах – автор вміщеного в Лаврентіївському літописі «Повчання» своїм дітям – видатного давньоруського літературного світського твору, в якому засуджувалися князівські міжусобиці й закликалося до об'єднання давньоруських земель. В літописі наведено легенду, нібито Володимир Мономах одержав від свого діда по матері, візантійського імператора Костянтина IX Мономаха (звідси походить і його прізвисько) барми і корону, які були символом царської влади.

Був похований біля батька в Софійському соборі. У Лаврентіївському літописі, де подано характеристику Володимира Мономаха, говориться: «І посидів він у Києві на отчім столі тринадцять літ, і в рік 6633 од початку світу Преставився, травня місяця в дев'ятнадцятий день, живши од народження свого сімдесят і три роки. Преставився він на Альті, коло улюбленої церкви, що її він спорудив великими засобами. Сини ж його і бояри однесли його до Києва, і він покладений був у святій Софії коло отця свого».